

Sygn. akt III AUa 1975/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jerzy Andrzejewski
Sędziowie:	SSA Aleksandra Urban (spr.) SSA Małgorzata Węgrzynowska - Czajewska
Protokolant:	Artur Lichota

po rozpoznaniu w dniu 11 kwietnia 2013 r. w Gdańsku

sprawy K. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o wysokość świadczenia

na skutek apelacji K. S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 28 sierpnia 2012 r., sygn. akt VI U 2993/12

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 1975/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 marca 2012 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. dokonał od dnia 1 marca 2012 roku waloryzacji emerytury przysługującej ubezpieczonemu K. S. na podstawie przepisu art. 4 w zw. z art. 5 oraz art. 7 ustawy z dnia 13 stycznia 2012 roku o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z dnia 31 stycznia 2012 roku). Wysokość zwaloryzowanej emerytury ustalono przez dodanie do kwoty świadczenia przysługującego na dzień 29 lutego 2012 roku - tj. 4968,11 złote kwoty waloryzacji - 71 złotych.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył ubezpieczony K. S. wnosząc o: nakazanie pozwanemu właściwego waloryzowania emerytury i podstawy jej wymiaru poprzez dokonanie procentowej waloryzacji przysługującej emerytury wskaźnikiem 105,04 % oraz wypłacenie należnej co miesięcznej kwoty pieniężnej w wysokości 5218,50 zł od dnia 1 marca 2012 roku wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 marca 2012 roku jako wynagrodzenie poniesionej szkody zgodnie z art. 77 ust 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej; przedstawienie przez Sąd Okręgowy w Bydgoszczy

Trybunałowi Konstytucyjnemu w trybie art. 193 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej pytania prawnego co do zgodności ustawy z dnia 13 stycznia 2012 roku o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2012 roku, nr 118); zawieszenie przez Sąd z urzędu na podstawie art. 177 § 1 pkt 1 kpc niniejszego postępowania do czasu wydania przez Trybunał Konstytucyjny orzeczenia po rozpatrzeniu wniosków Prezydenta RP z dnia 10 lutego br. i Rzecznika . Praw Obywatelskich z dnia 13 lutego br.(sygn. akt K 9/12 i K 10/12). W uzasadnieniu odwołania ubezpieczony wskazał, iż przyznanie wszystkim świadczeniobiorcom podwyżki w jednakowej kwocie 71 zł nie może być uznane za waloryzację. W wyniku wprowadzenia tego sposobu waloryzacji wartość świadczenia zmniejszono o kwotę 179,39 zł w porównaniu do waloryzacji, która gwarantowała mu ustawa z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych prowadząc do trwałego i nieodwracalnego jego obniżania w latach następnych z powodu obniżenia podstawy wymiaru. Zastosowany mechanizm waloryzacji kwotowej zmniejszył jego realną wartość . Odwołujący powołał się na orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, w których trybunał zanegował waloryzację kwotową, wskazując potrzebę i zasadność waloryzacji procentowej świadczeń emerytalnych. Zdaniem odwołującego, zaskarżona decyzja godzi w wolności i prawa obywatelskie, w szczególności: zasady sprawiedliwości społecznej, zaufania obywateli do państwa ochrony prawa słusznie nabytych i nie działania prawa wstecz, zasadę państwa prawnego, zasadę proporcjonalności, zasadę równości wobec prawa.

W odpowiedzi na odwołanie, organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumentację zawartą w zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 28 sierpnia 2012r. Sąd Okręgowy – VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie ubezpieczonego.

Powyższe orzeczenie Sąd Okręgowy opał o następujące ustalenia i rozważania. Ubezpieczony K. S. od dnia 1 marca 2009 roku uprawniony jest do emerytury. Waloryzacja przyznanej ubezpieczonemu emerytury w 2011 roku została dokonana poprzez pomnożenie kwoty świadczenia ustalonego na dzień 28 lutego 2011 roku w wysokości 4.731,06 złotych przez wskaźnik waloryzacji wynoszący 103,10%. W ten sposób zwaloryzowane świadczenie od 1 marca 2011 roku wyniosło 4.877,72 złote. Na podstawie przepisu art. 4 ustawy z dnia 13 stycznia 2012 roku o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2012 roku, nr 118) w 2012 roku waloryzacja od dnia 1 marca 2012 roku polega na dodaniu do kwoty świadczenia, w wysokości przysługującej w dniu 29 lutego 2012 roku kwoty waloryzacji w wysokości 71 złotych. Waloryzacja podstawy wymiaru świadczenia z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych polega na pomnożeniu podstawy wymiaru świadczenia przez wskaźnik stanowiący iloraz zwaloryzowanej kwoty świadczenia z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i kwoty tego świadczenia ustalonej na dzień poprzedzający termin waloryzacji (ust.2). Na podstawie przepisu art. 5 ust.1 w/ w ustawy waloryzacji kwotowej określonej w art. 4 podlegają między innymi emerytury przyznawane w oparciu o przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 roku, nr 153, poz. 1227). Jednocześnie na podstawie przepisu art. 7 ustawy z dnia 13 stycznia 2012 roku odnośnie dokonania waloryzacji wyłączona została możliwość przeprowadzania procentowej waloryzacji świadczeń w 2012 r., przewidzianej w przepisach art. 88 i art. 89 ustawy emerytalno- rentowej FUS. Biorąc pod uwagę powyższe przepisy prawa Sąd nie stwierdził nieprawidłowości przy dokonywaniu waloryzacji świadczenia emerytalnego przysługującego odwołującemu się począwszy od 1 marca 2012 r. Sposób waloryzacji, którego w odwołaniu domaga się skarżący został explicite wyłączony przez ustawodawcę. Ocena zasadności oraz celowości tej decyzji władzy ustawodawczej nie należy zaś do Sądu. Osobną kwestią natomiast jest zgodność waloryzacji kwotowej świadczeń emerytalnych w 2012 r. z przepisami Konstytucji. Co do zasady każdy przepis ustawy korzysta z domniemania konstytucyjności do czasu wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego stwierdzającego jego niezgodność z Konstytucją. W ocenie Sądu Okręgowego, okoliczność, iż Prezydent RP oraz Rzecznik Praw Obywatelskich wystąpili do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem w celu zbadania zgodności z Konstytucją RP przepisów ustawy z dnia 13 stycznia 2012 roku odnoszących się do wprowadzonej w 2012 roku kwotowej waloryzacji świadczeń nie może stanowić podstawy do zmiany zaskarżonej decyzji. Dopóki nie zostanie stwierdzona przez Trybunał Konstytucyjny niezgodność określonego przepisu z Konstytucją, dopóty ten przepis podlega stosowaniu i może stanowić podstawę merytorycznych rozstrzygnięć sądowych, (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia

2009 roku, sygn. akt IV CSK 485/08, LEX nr 550930). Nadto należy wskazać, iż w przypadku ewentualnego uznania powyższych przepisów za niekonstytucyjne przewidziano możliwość wyeliminowania stanu wywołanego przez wydanie bezprawnych decyzji dzięki instytucji wznowienia postępowania. Zgodnie bowiem z art. 145a § 1 k.p.a. można żądać wznowienia postępowania w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego została wydana decyzja. Podobnie w postępowaniu cywilnym przed sądem można żądać wznowienia, jeżeli Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie. W tej sytuacji skargę o wznowienie wnosi się w terminie trzech miesięcy od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Jeżeli w chwili wydania orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego orzeczenie nie było jeszcze prawomocne na skutek wniesienia środka odwoławczego, który został następnie odrzucony, termin biegnie od dnia doręczenia postanowienia o odrzuceniu, a w wypadku wydania go na posiedzeniu jawnym - od dnia ogłoszenia tego postanowienia (art. 401 w zw. z art. 407 k.p.c.). Mając na względzie powyższe okoliczności, w obecnym stanie prawny Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do zmiany zaskarżonej decyzji i dlatego na podstawie art. 477 § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł ubezpieczony, zaskarżając go w całości i zarzucając: naruszenie przepisów postępowania poprzez nie rozpatrzenie wniosków nr 2 i nr 3 odwołania z dnia 08 maja 2012 r. oraz wniosków zgłoszonych na posiedzeniu Sądu w dniu 28 sierpnia 2012 r. /karta nr 14 akt sprawy/; nie wykazanie, że pozwany może być wzbogacony na podstawie ustawy z dnia 13 stycznia 2012r.; błędne przyjęcie założenia, że Trybunał Konstytucyjny rozpatrzy wnioski Prezydenta RP i Rzecznika Praw Obywatelskich co do zgodności z Konstytucją RP przepisów ustawy z dnia 13 stycznia 2012 r. do dnia 28 lutego 2013 r. Wskazując na powyższe skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie powodowi świadczeń wynikających z pkt. 1 odwołania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpatrzenia. W uzasadnieniu apelujący umotywowował podniesione zarzuty i wnioski, dodatkowo podnosząc, że skoro wykazał swoją bezpowrotnie utraconą korzyść to a contrario pozwany zgodnie z art. 405 k.c. jest bezpodstawnie wzbogacony i obowiązany do zwrotu tej wartości poprzez wypłaty comiesięcznej części równowartości.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy nie zasługuje na uwzględnienie, bowiem zaskarżony wyrok odpowiada prawu, zaś zarzuty skarżącego są niezasadne.

Na wstępie wskazać należy, iż stan faktyczny sprawy był bezsporny, zaś istota zarówno odwołania, jak i wywiedzionej apelacji dotyczyła nie błędu w zastosowaniu prawa materialnego, a konstytucyjności stanowiących podstawę waloryzacji kwotowej przepisów.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy trafnie oparł rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie na treści art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 13 stycznia 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zgodnie z którym w 2012 r. waloryzacja od dnia 1 marca polega na dodaniu do kwoty świadczenia, w wysokości przysługującej w dniu 29 lutego 2012 r., kwoty waloryzacji w wysokości 71 zł. Zgodnie natomiast z treścią art. 7 ust. 1 ww. ustawy, w 2012 r. w zakresie uregulowanym w art. 4 nie stosuje się art. 88 i art. 89 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, tj. przepisów stanowiących o waloryzacji emerytur i rent.

Odnosząc się do podniesionego w apelacji zarzutu nieuwzględnienia przez Sąd Okręgowy wniosków o zadanie pytania prawnego i zawieszenie postępowania wskazać należy, iż w tym zakresie Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu I instancji wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i nie ma potrzeby powtarzać w całości trafnego wyводу prawnego. Wskazać natomiast można, iż wyrokiem z dnia 19 grudnia 2012 r. Trybunał Konstytucyjny w sprawie o sygn. K 9/12 orzekł, iż:

1. Art. 4 ust. 1-8 w odniesieniu do świadczeń wymienionych w art. 5 ust. 1 pkt 1, 2, 4-15 oraz w art. 6 w związku z art. 7 i art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 13 stycznia 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 118) są zgodne z art. 67 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej

Polskiej, zasadami ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz ochrony praw nabytych wynikającymi z art. 2 Konstytucji, zasadą sprawiedliwości społecznej wyrażoną w art. 2 Konstytucji oraz z art. 32 ust. 1 Konstytucji.

2. Art. 4 ust. 1-8 w odniesieniu do świadczeń wymienionych w art. 5 ust. 1 pkt 3 oraz w art. 6 w związku z art. 7 i art. 8 ust. 2 ustawy powołanej w punkcie 1 nie są niezgodne z art. 67 ust. 1 Konstytucji oraz są zgodne z zasadami ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz ochrony praw nabytych wynikającymi z art. 2 Konstytucji, zasadą sprawiedliwości społecznej wyrażoną w art. 2 Konstytucji oraz z art. 32 ust. 1 Konstytucji.

3. Art. 5 ust. 1 ustawy powołanej w punkcie 1 jest zgodny z zasadą określoności prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji.

4. Art. 5 ust. 1 pkt 4-6 i 12 ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim różnicuje wysokość świadczeń w zależności od daty ich przyznania, jest zgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji, zasadą sprawiedliwości społecznej wyrażoną w art. 2 Konstytucji oraz z art. 32 ust. 1 Konstytucji.

5. Art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2010 r. Nr 101, poz. 648 i Nr 113, poz. 745, z 2011 r. Nr 112, poz. 654 oraz z 2012 r. poz. 118) oraz art. 5 ust. 1 pkt 9 i 10 ustawy powołanej w punkcie 1 są zgodne z art. 19 Konstytucji a w zakresie, w jakim nie dotyczą weteranów walk o niepodległość, nie są niezgodne z art. 19 Konstytucji.

Trybunał Konstytucyjny uznał zatem kwotową waloryzację emerytury w 2012 r. dokonywaną na podstawie art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 13 stycznia 2012 r. za zgodną z art. 67 Konstytucji RP, z zasadami ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz ochrony praw nabytych wynikającymi z art. 2 Konstytucji, zasadą sprawiedliwości społecznej wyrażoną w art. 2 Konstytucji oraz z art. 32 ust. 1 Konstytucji.

W uzasadnieniu powyższego wyroku Trybunał Konstytucyjny wskazał, że waloryzowanie świadczeń emerytalno-rentowych stanowi jeden z elementów konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego, wyrażonego w art. 67 ust. 1 Konstytucji, co oznacza konieczność istnienia mechanizmu utrzymywania świadczeń emerytalno-rentowych na odpowiednim poziomie ich wartości realnej. Określenie zakresu i formy zabezpieczenia społecznego Konstytucja powierza ustawodawcy (art. 67 ust. 1 zdanie drugie Konstytucji) i dlatego też ma on znaczną swobodę kształtowania mechanizmu waloryzacji. Do ustawodawcy należy zatem wybór rozwiązań, które uważa za optymalne z punktu widzenia potrzeb obywateli oraz wymogów ekonomicznego rozwoju kraju. W dziedzinie kształtowania praw socjalnych, Konstytucja pozostawia ustawodawcy szeroki margines działania, a sposób wykorzystania tego marginesu nie może pozostawać bez związku z aktualnym stanem finansów państwa. Swoboda ustawodawcy nie jest jednak nieograniczona. Określając zakres prawa do zabezpieczenia społecznego, ustawa nie może naruszyć istoty danego prawa, która określa jego tożsamość.

Do naruszenia istoty prawa do zabezpieczenia społecznego w związku z waloryzacją dochodzi w szczególności w dwóch sytuacjach: gdy świadczenia nie będą waloryzowane w danym okresie bądź gdy waloryzacja świadczeń sprowadzi przynajmniej część świadczeniobiorców poniżej poziomu minimum życiowego. Waloryzacja nie musi zawsze w sposób matematycznie dokładny odzwierciedlać zmiany wartości pieniądza i kosztów utrzymania, pod warunkiem że będzie dokonywana regularnie i nie będzie pozorna.

Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że ustawa z 13 stycznia 2012 r. jest regulacją epizodyczną (incydentalną), bo wprowadza na ściśle określony okres odstępstwo od dotychczas obowiązujących zasad waloryzowania świadczeń. Tej oceny nie zmienia spostrzeżenie, że skutki ustawy dają się odczuć także w przyszłości. Kolejne waloryzacje będą dokonywane od kwot ustalonych na podstawie tej właśnie ustawy. Prawodawca ma konstytucyjną możliwość, a niekiedy nawet obowiązek, dokonania doraźnej, obowiązującej w określonych ramach czasowych, zmiany obowiązujących przepisów – jeżeli jest to reakcja na szczególne okoliczności związane ze zmieniającymi się uwarunkowaniami społecznymi, gospodarczymi i politycznymi. W każdym jednak wypadku ustawodawca musi respektować normy, zasady i wartości konstytucyjne. Ponadto regulacje epizodyczne (incydentalne) mogą być

stanowione, gdy nie ma innych, mniej uciążliwych środków do osiągnięcia określonych celów. W tym sensie regulacje takie stanowią ultima ratio.

Wskazać w tym miejscu również można, iż co prawda wywody Trybunału Konstytucyjnego w postanowieniu z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie Ts 24/01 nie dotyczą bezpośrednio przepisu, na którym oparty został wyrok Sądu I instancji, jednak także Trybunał Konstytucyjny wskazał, iż kompetencja wyboru najbardziej trafnych rozwiązań prawnych w przedmiocie waloryzacji procentowej należy do parlamentu, który za sposób w jaki je wykorzysta ponosić będzie odpowiedzialność polityczną.

W ocenie Sądu II instancji, Sąd Okręgowy prawidłowo zatem ustalił, iż waloryzacja emerytury w 2012 r. była waloryzacją kwotową i brak jest podstaw do niezastosowania art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 13 stycznia 2013 r. przy waloryzacji świadczenia wnioskodawcy.

W odniesieniu do podniesionego zarzutu nie wykazania, że pozwany może być wzbogacony, wskazać należy, iż sprawie z odwołania od decyzji organu rentowego, jej treść wyznacza przedmiot i zakres rozpoznania oraz rozstrzygnięcia sądu (zob. uzasadnienie postanowienia SN z dnia 13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSNP 2000, nr 15, poz. 601). Innymi słowy, decyzja organu rentowego wydana w oparciu o przepisy prawa ubezpieczeń podlega kontroli również przez ich pryzmat, zaś Sąd nie jest władny wychodzić poza ich zakres, w szczególności zaś nie mógł rozważać instytucji prawa cywilnego, jaką jest bezpodstawne wzbogacenie.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację wnioskodawcy.